

Visie Buitenruimte

In Gooise Meren is de buitenruimte van en voor iedereen

Bussum, januari 2018

Inhoudsopgave

Inhoud

1	De Buitenruimte in Gooise Meren	4
1.1	De buitenruimte is van en voor iedereen	4
1.1.1	Ons streefbeeld voor de buitenruimte	4
1.1.2	Visie met uitgangspunten voor de praktijk	4
1.1.3	Aanleiding	5
1.1.4	Afbakening	6
1.1.5	Inbedding	6
1.1.6	Totstandkoming	6
2	Onze kijk op de buitenruimte	9
2.1	Maatschappelijke waarden en functies	9
2.2	Integraal en inclusief	9
2.3	Gebruikers in samenhang met natuur	9
2.4	Juridische context	10
2.5	Rentmeesterschap	10
3	Uitgangspunten voor de uitvoeringspraktijk	11
3.1	Dienstverlening	11
3.2	Participatie	11
3.3	Duurzaamheid	11
3.4	Toegankelijkheid	11
3.5	Veiligheid	11
3.6	Leefbaarheid	12
3.7	Identiteit	12
4	Uitvoeringsplan gezamenlijke bezittingen	13
4.1	Groen	13
4.2	Ruimte om te spelen en te bewegen	17
4.3	Sportaccommodaties	19
4.4	Gebouwen	20
4.5	Begraafplaatsen	22
4.6	Wegen en straatmeubilair	24
4.7	Verlichting en verkeersvoorzieningen	26
4.8	Bouwwerken: bruggen, tunnels, kades	29
4.9	Water	30
4.10	Riolering	31

Leeswijzer

In de hoofdstukken 1 tot en met 3 beschrijven we onze visie op de buitenruimte. Het 4de hoofdstuk bevat onze plannen om de visie uit te voeren.

1 De Buitenruimte in Gooise Meren

1.1 De buitenruimte is van en voor iedereen

In Gooise Meren willen we samen wonen, werken, ondernemen en recreëren in een groen en historisch gebied. De buitenruimte speelt een hoofdrol in het sociale en economische succes van onze gemeente. Want een prettige openbare ruimte met openbare gebouwen stimuleert mensen om elkaar te ontmoeten, er te spelen, te sporten en er geld te verdienen. Onze vier kernen Naarden, Muiden, Muiderberg en Bussum - inclusief de buitenwijken en de buitengebieden - dragen daar ieder op een unieke manier aan bij.

1.1.1 Ons streefbeeld voor de buitenruimte

De wensen voor de buitenruimte in Gooise Meren zijn in grote lijnen samengevat in dit streefbeeld: hier gaan we voor de komende jaren.

Kwaliteit van leven voert in Gooise Meren de boventoon. Die kwaliteit vind je terug in al onze bezittingen in de buitenruimte: groen, speelruimte, sportaccommodaties, gebouwen, begraafplaatsen, wegen en straatmeubilair, verlichting en verkeersvoorzieningen, bouwwerken - zoals bruggen, tunnels, kades - water en riolering. In onze buitenruimte worden de kernwaarden zichtbaar van Gooise Meren: groen, monumentaal en duurzaam. Het groene karakter, het open landschap, zanderijen, weilanden en bossen blijven vóór alles behouden, ook voor generaties na ons. Daarover zijn we het roerend eens. We waarderen onze geschiedenis en het gevarieerde landschappelijk groen en cultuurhistorisch (groen) erfgoed (o.a. Dirk F. Tersteeg) die daar deel van uitmaken. Van de unieke vestingen tot bijzondere woningbouw van rond 1900 en van naoorlogse architectuur tot belangrijke begraafplaatsen. Onze voetafdruk houden we zo klein mogelijk door de buitenruimte en de openbare gebouwen zo duurzaam mogelijk (her) in te richten, te onderhouden en te beheren. Dat doen we zo veel mogelijk samen: de gemeente met gebruikers van de ruimte: inwoners, ondernemers, bezoekers en recreanten. De gemeente sluit ook aan bij de initiatieven van gebruikers. We maken het mede mogelijk dat anderen hun stempel kunnen drukken op de buitenruimte en de gebouwen. Binnen de randvoorwaarden voor veiligheid en kwaliteit die de gemeente stelt voor de hele gemeenschap. Zo is in Gooise Meren een gelijkwaardig samenspel ontstaan over de kwaliteit van leven. Met omgangsvormen die gekenmerkt worden door dialoog, maatwerk, flexibiliteit en slagvaardigheid. Zodat er ook ruimte is voor spontane, ongeplande initiatieven en recht wordt gedaan aan de eigenheid van Naarden, Muiden, Muiderberg en Bussum.

1.1.2 Visie met uitgangspunten voor de praktijk

Deze visie gaat over mensen en over de buitenruimte en gebouwen waar zij elkaar ontmoeten, praten, sporten, ontspannen, of zich simpelweg doorheen bewegen. Het geeft een beeld van de gewenste toekomst, ons streefbeeld, met prettige, toegankelijke en veilige plekken, die met aandacht zijn ingericht en worden onderhouden en beheerd. Hier willen we zijn en ontvangen we graag bezoekers, recreanten en toeristen. Om dat te bereiken hebben we *uitgangspunten* geformuleerd voor de inrichting en kwaliteit van de buitenruimte en de gebouwen. Je kunt het zien als spelregels die aansluiten bij de vraag van bewoners, ondernemers, bezoekers en recreanten, nu én in de toekomst. Aan de visie koppelen we een uitvoeringsplan voor de korte termijn om aan te geven hoe we de komende jaren in de vier kernen inclusief onze buitenwijken en de buitengebieden samen (verder) aan

de slag gaan. In het plan zit een aantal voorstellen, die we in de perspectiefnota 2019 willen meenemen. De perspectiefnota is het integraal afweegmoment voor het aanbieden van nieuw beleid aan de gemeenteraad.

1.1.3 Aanleiding

Er zijn acht aanleidingen om nú met een visie buitenruimte te komen.

1. *We zijn één gemeente Gooise Meren geworden.*
Het betekent dat we onze krachten bundelen met oog voor de eigenheid van de kernen, buitenwijken en buitengebieden. We zijn al gestart met het invoeren van professioneel beheer van de openbare ruimte en infrastructuur in Gooise Meren. Het is een systematiek om het beste te halen uit onze gezamenlijke bezittingen, gemeten over de hele levensduur, kijkend naar belangen, risico's en kosten.
2. *Het gebruik van de buitenruimte verandert.*
We zijn er veel vaker te vinden en nemen er meer verantwoordelijkheid voor. We spreken met vrienden af op het terras, organiseren een straatfeest, benutten locaties voor maatschappelijke initiatieven, gaan hardlopen in het park, fietsen naar ons werk, willen bewegen, spelen en tot rust komen in het groen, op het water, aan het strand. De inrichting van onze buitenruimte en het beheer ervan sluiten nog niet naadloos aan bij dit diverse en intensievere gebruik en de gebruikerswensen. De Beweeg en Sportvisie hebben we gebruikt als inspiratiebron.
3. *We willen dat de buitenruimte en de gebouwen toegankelijk zijn.*
Toegankelijkheid voor alle inwoners is een kernwaarde van de gemeente Gooise Meren. We streven ernaar dat alle inwoners met of zonder beperking gebruik kunnen maken van de buitenruimte, het groen en de gebouwen in onze gemeente. Dit is niet alleen een wens, maar ook een wettelijke taak geworden door de ondertekening in 2016 van het VN- verdrag voor mensen met beperkingen.
4. *Onze economische speerpunten richten zich op een slimmere inrichting.*
De kwaliteit van Gooise Meren kunnen we versterken door slimme verbindingen te maken tussen aantrekkelijke bestemmingen. Om die reden sluit onze visie aan bij de Economische visie 'Ruimte voor Ondernemerschap' en de Regionale Samenwerkingsagenda van Gooi en Vechtstreek.
5. *Het moet duurzamer.*
We willen een van de duurzaamste gemeente zijn van Nederland en met circulaire economie voorop lopen in regio Gooi en Vechtstreek. Een duurzaam ingerichte, veerkrachtige buitenruimte is ons visitekaartje. Niet voor niets zijn de kernwaarden van onze gemeente: groen, monumentaal en duurzaam. Bijvoorbeeld omdat we een straat of plein flexibel gebruiken, de gebruikte materialen degelijk zijn en een tijdloze uitstraling hebben. En omdat we zuinig omgaan met grondstoffen, oog hebben voor energiezuinigheid, plant- en diervriendelijkheid, regen- en hittebestendigheid. De focus op een klimaatbestendige inrichting van de buitenruimte is noodzaak, omdat het klimaat verandert. Onze visie sluit aan bij de beweging Samen Sneller Duurzaam, een initiatief van inwoners, ondernemers en gemeente.
6. *We willen nog beter samenwerken.*
Het samenspel tussen overheid en samenleving verandert. Er is meer ruimte voor initiatief van inwoners en ondernemers. Zij zijn de kenners van hun eigen buurt. Als gemeente zijn we er om mét de samenleving dingen mogelijk te maken. Om aan te sluiten bij de stroom van inwoners die invloed uitoefenen op de eigen leefomgeving: groenvoorzieningen in eigen beheer, informele

buurtnetwerken, 'ongeplande' initiatieven en nog veel meer. Onze visie beoogt een gelijkwaardige samenwerking tussen gemeente en samenleving, in lijn met het [Programma Doe-democratie](#) en het wijk- en kerngericht werken. Bij samenwerking hoort ook het besef van een gedeelde verantwoordelijkheid. Dat we met elkaar duurzame keuzes te maken hebben, er verschillende belangen kunnen spelen en het budget niet tot in de hemel reikt.

7. *We willen een goede rentmeester zijn.*

Het beheer van de onze bezittingen vraagt geld. Veel geld. Dat moet op een juiste manier besteed worden. De basis daarvan zijn de beheer- c.q. onderhoudsplannen. Daarin worden concrete keuzes gemaakt in wat we waar en wanneer precies doen. Dan is een goede visie op de buitenruimte onmisbaar.

8. *De Omgevingswet vraagt om een nauw samenspel van inwoners, bedrijven en gemeente.*

De kern van deze nieuwe wet is dat we samen met inwoners, ondernemers en in samenspraak met medeoverheden (veiligheidsregio, omgevingsdienst, waternet, GGD) meer integraal gaan werken aan de ontwikkeling en het (goede) gebruik van de fysieke leefomgeving. Het ideaalbeeld is niet alleen dat de fysieke leefomgeving veilig, gezond en duurzaam is, maar ook uitdrukking is van de wensen en behoeften van bewoners en ondernemers.

1.1.4 Afbakening

Onze visie richt zich hoofdzakelijk op de *verblijfs- en gebruiksfunctie* van de buitenruimte in relatie tot de veerkracht van de natuur van die buitenruimte. De mate waarin een straat, plein, park, of gebouw gebruikt wordt, of ingericht is als een ruimte waar je op een aantrekkelijke, comfortabele manier kan zijn. De ruimte als ontmoetingsplaats voor bewoners en bezoekers, waar in parken wordt gesport, gewerkt en geluierd en op terrassen wordt genoten van een drankje en waar op straat wordt gespeeld en een praatje wordt gemaakt. De buitenruimte moet gelegenheid bieden voor dit gebruik, met aandacht voor zowel jong als oud. Niet alles is zichtbaar in de buitenruimte. De natuur is bijvoorbeeld hard voor ons aan het werk om zuurstof te leveren en water te bergen. En er is een drukke ondergrondse wereld met kabels en leidingen, damwanden, elektra, riolen en gemalen. De voorzieningen onder de grond zorgen dat het ook boven de grond in orde is. In onze visie besteden we daarom ook aandacht aan *bewustwording* van het belang van deze onzichtbare bezittingen voor onze kwaliteit van leven.

1.1.5 Inbedding

Deze visie op de buitenruimte is een belangrijke bouwsteen voor de *integrale omgevingsvisie* die gepland staat voor 2020. Met als leidende gedachte dat de samenleving zelf primair de kwaliteit van haar leefomgeving bepaald en dat bewoners en ondernemers met de overheid zorgdragen voor het behoud en verbetering van een veilige en gezonde leefomgeving.

1.1.6 Totstandkoming

De buitenruimte is van ons allemaal. Net als de openbare gebouwen. Het spreekt dus voor zich dat de gemeente de visie opstelde met gebruikers van de ruimte. Tijdens de *Ruimtedagen* van 25 september tot en met 7 oktober 2017 werden meer dan 400 gesprekken gevoerd. Razende Reporters trokken erop uit in de vier kernen. Zij knoopten spontane gesprekken aan met inwoners over de buitenruimte en openbare gebouwen. Op allerlei locaties. Van park 't Mouwtje in Bussum, de Spar in Muiderberg, de Markt in Naarden, de begraafplaats in Bussum tot het stationsgebied, bij de Sluis in Muiden en de bibliotheek in Bussum. Ondernemers werden gericht opgezocht. Zo werd gesproken met een taxichauffeur, een verhuizer, een sloper, een rioolreiniger en een vuilnisophaler. In de hal van het

gemeentehuis werd tijdens de Ruimtedagen een hoek ingericht waar gesprekken plaatsvonden met bezoekers. Naast deze spontane ontmoetingen werden ook gesprekken gepland: groepsgesprekken met vertegenwoordigers van bewonersgroepen, de Dorpsraad in Muiderberg, de Stadsraad en de wijkraad Mariahoeve in Muiden, de Buurtplatforms Parkwijk, Remcom en Naarderwoonbos in Naarden en de Overleggroep Naarden-Vesting. In de aula van de begraafplaats Oud Valkeveen werd een ontbijt georganiseerd met uitvaartondernemers en met de Grondstoffen en Afvalstoffen Dienst werd gesproken over de samenwerking.

Van 25 september t/m 7 oktober gaan we tijdens de RuimteDagen graag met u in gesprek over de openbare ruimte

In de gesprekken ging het over het gebruik van de ruimte, de kwaliteit en de gezamenlijkheid. Dat leverde een schat aan uitspraken op, waar we vier rode draden uithaalden:

1. Gebruikers van de ruimte zijn over het algemeen (zeer) tevreden over de kwaliteit van de buitenruimte en de openbare gebouwen en het beheer ervan.
2. Groen staat bovenaan in het maken van afwegingen. Dus liever het groen behouden en het open landschap, dan zonnepanelen plaatsen, of parkeerplekken creëren.
3. De wijkorganisaties willen graag vroeg betrokken worden bij (her)inrichting van de buitenruimte en actief meedoen in de zin van adviseren, co-producen, meebeslissen en zelf organiseren.
4. Individuele inwoners vullen gezamenlijkheid verschillend in. Voor sommigen is het voldoende als de gemeente hen informeert over de buitenruimte en de gebouwen. Anderen willen actief betrokken worden. En er is een groep die zelf initiatief neemt en het belangrijk vindt dat de gemeente dit mogelijk maakt. Het maakt uit om welk type bezittingen het gaat. Bij alles wat onder de grond zit, is informeren doorgaans voldoende. Boven de grond raakt het de leefwereld van gebruikers en is een grotere betrokkenheid gewenst. Of het nu gaat om straatverlichting en -meubilair, speelvoorzieningen en parken, of wegen, water en bouwwerken.

In de gesprekken werd gevraagd wat we in Gooise Meren vooral zouden moeten vasthouden, versterken, vernieuwen en verlaten als het gaat om de buitenruimte en de openbare gebouwen. De oogst is samengevat in onderstaand schema.

Vasthouden	Versterken	Vernieuwen	Verlaten
Fijne leefomgeving; kwaliteit	Onderlinge betrokkenheid (meedenken en meedoen)	Blanco beginnen bij planvorming	Zwerfafval/troep (reken af met desinteresse)
Groen!	Informatie delen over de buitenruimte en de mogelijkheden	Gebruik van gebouwen in de wijk door bewoners	Rigoreus snoeien (bevorder natuurlijk groenbeheer)
Identiteit van de kernen	Levendigheid; uitdagender ontmoetingsplekken in wijken	Ouderen in beweging houden	Ieder voor zich-mentaliteit
Ontmoetingsplekken	Hondenuitlaatplekken	Bewustwording van klimaatverandering (eigen bijdrage)	Belemmerende regels om initiatief te nemen (zoek de rek)
Sportaccommodaties	Duurzaamheid nog meer stimuleren	Dilemma's bespreken met elkaar	Hokjesdenken (kruip in de huid van de doelgroep)

De mensen en organisaties die gesproken werden gaven waardevolle aandachtspunten mee, gericht op specifieke locaties. Zoals: gevaarlijke oversteekplekken, scheve stoepen, te smalle trottoirs en wegen, onoverzichtelijke situaties, wateroverlast bij de Hakkelaarsbrug, de sfeerloze Trouwkamer. Zwerfvuil en hondenpoep zorgen voor veel irritatie. Openbare toiletten worden gemist; het feit dat die er zijn is onbekend. Duurzaamheid komt regelmatig ter sprake. Zo wordt gewezen op straatverlichting die onnodig brandt en op wat mensen zelf kunnen doen, bijvoorbeeld het vergroenen van hun tuin. De kunst in de buitenruimte vindt niet iedereen even aantrekkelijk. In de kunst- en cultuurvisie wordt beleid voor kunstwerken in de buitenruimte opgesteld. Initiatieven op dit vlak worden op dit moment per geval bekeken. De meldingenlijst lijkt onvoldoende bekend. Daar gaan we meer aandacht aan besteden.

Enkele uitspraken tijdens de Ruimtedagen

- "Er kan veel meegedacht en gezamenlijk besloten worden bij speeltuinen. Dat mag vaker, ook bij andere onderwerpen."
- "We moeten duurzaamheid nog meer stimuleren."
- "Onze begraafplaatsen zijn prachtig."
- "Door overhangend groen durf ik daar alleen maar naar rechts te gaan."
- "Kleine groenstrookjes worden gebruikt als hondenuitlaatplek."
- "Grote kansen liggen in meer gebruik van het bezit in je wijk."
- "Bij de ideevorming over inrichting zouden ambtenaren veel meer het veld in moeten gaan."
- "Stimuleer met de inrichting bepaald wenselijk gedrag, bijvoorbeeld beweegtegels."
- "Informatie inspireert, we moeten meer delen."

2 Onze kijk op de buitenruimte

2.1 Maatschappelijke waarden en functies

We kijken met een brede blik naar de maatschappelijke waarden en functies van de buitenruimte. We zetten de bril op van:

1. gezondheid en welbevinden
2. ontmoeten en spelen
3. schoonheid en historie
4. bereikbaarheid en vestigingsklimaat
5. opvangen klimaateffecten
6. biodiversiteit en natuurwaarden

Onze gezamenlijke bezittingen in de buitenruimte dragen bij aan deze waarden en functies. Zo staat een boom er niet alleen om mooi te zijn, maar ook om het landschap vorm te geven, het verkeer te geleiden en te scheiden, hout te produceren, wind te breken, fijnstof op te vangen etc. Zo draagt ons rioolstelsel bij aan gezondheid en milieu, zorgen wegen, bruggen en andere civiele kunstwerken voor bereikbaarheid en gebouwen voor ontmoeten, schoonheid en historie. En aantrekkelijke speelplekken zijn belangrijk voor de gezondheid en het welbevinden van onze inwoners. Immers, een aantrekkelijke en goed ingerichte leefomgeving stimuleert een gezonde leefstijl met voldoende beweging. Wie in een groene omgeving leeft, voelt zich gezonder.

2.2 Integraal en inclusief

Voor de gebruiker is de buitenruimte één geheel.

Die verwacht dat er vanuit dat totaalplaatje wordt ingericht, onderhouden en beheerd. In samenhang met de rest van de omgeving. Want het straatbeeld en de beleving van de ruimte stoppen bijvoorbeeld niet op het punt waar het trottoir overgaat in particuliere voortuinen. Al bij de inrichting leggen we verbanden tussen onze bezittingen in de buitenruimte en hun functies en waarden. We kijken of ze elkaar niet in de wielen rijden. Zo kunnen bomen met hun takken gelijkmatige verlichting belemmeren. In de ontwerpfase houden we dus rekening met de groei van bomen. Ook onder de grond is het opletten. Want bomen kunnen worteldruk veroorzaken of de ondergrondse infrastructuur belemmeren van kabels en leidingen. Het betekent dat we methoden toepassen om worteldruk te voorkomen.

We willen een samenleving zijn die niemand uitsluit.

Het betekent dat onze openbare ruimte toegankelijk moet zijn voor iedereen. Die toegankelijkheid gaat verder dan ergens *kunnen* zijn, door de juiste deurbreedte, het weghalen van drempels, de juiste informatie. Het is ook een kwestie van ergens *mogen* zijn, door een uitnodigend klimaat voor mensen met een beperking en door eigen initiatief aan te moedigen. In onze buitenruimte en openbare gebouwen willen we steeds rekening houden met verschillen tussen mensen: mensen met en zonder beperkingen, mensen met verschillende zienswijzen en wensen. Met als overkoepelend doel dat iedereen mee kan doen op een manier die hem of haar past.

2.3 Gebruikers in samenhang met natuur

We willen dat alles wat we doen en laten in de buitenruimte bijdraagt aan de positieve beleving die mensen hebben van de ruimte; aan het gevoel dat zij hebben als zij er verblijven; de mate waarin zij zich uitgenodigd voelen om er gebruik van te maken en er betrokken bij te zijn. Wordt de buitenruimte ervaren als schoon, heel en veilig? Is in gebouwen het binnenklimaat prettig en de akoestiek in de

ruimtes? Iedere verandering of toevoeging staat ten dienste van de (beoogde) gebruikers. Waarbij rekening wordt gehouden met uiteenlopende, misschien zelfs tegenstrijdige belangen. De betrokkenheid van gebruikers is essentieel om de juiste functies te ontwikkelen op de juiste locaties. En om te bespreken wat de (on)mogelijkheden zijn, kijkend naar onze duurzaamheidsambitie, de klimaatverandering, het beschikbare budget en het wettelijke kader. Het contact is niet alleen van belang bij de inrichting van openbare verblijfsplekken, zoals parkjes, pleinen, speelplekken, of buurtcentra, maar ook om te praten over het gebruik ervan en hoe dat gebruik zich ontwikkelt. Een volgende stap die we gaan zetten is om de gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde van de openbare ruimte met gebruikers te monitoren. En om met bewoners het onderhoudsniveau van hun wijk te bespreken. Samen met de bijdrage die zij zelf kunnen en willen leveren, zodat dit niveau 'opgeplust' kan worden.

We gaan voor kwaliteit.

We zijn al op weg door beeldgericht te werken: we onderhouden op wat we zien en niet meer op frequentie. We onderscheiden in Gooise Meren beeldkwaliteitsniveaus van beheren naar goed, voldoende en matig. De kwaliteitsniveaus zijn gekoppeld aan gebieden in Gooise Meren. Vanuit de historie wordt Naarden-Vesting goed beheerd, de drie overige kernen (Muiden, Muiderberg en Bussum) voldoende en het groen in het buitengebied van Naarden matig. De centra van de kernen spelen een belangrijke rol in economische en/of recreatieve zin. We kiezen er met deze visie voor om alleen de beeldkwaliteitsniveaus goed en voldoende toe te passen. We gaan de centra van de kernen en de stations in Gooise Meren op een goed niveau beheren, met name op de onderdelen groen en reiniging. Bewoners kunnen daarnaast het beheerniveau 'opplussen' door zelfbeheer. Door beeldgericht te werken, spelen we in op de vraag. Met behulp van herkenbare beelden van het CROW^[1] en prestatie-eisen kunnen we goed vertellen over de doelen en resultaten van de verschillende beheermaatregelen. Om de kwaliteit van de buitenruimte te meten en te beschrijven, werken we met een monitoringsplan, beeldbestekken en (bewoners)schouwen. Naast beeldkwaliteit speelt ook de technische kwaliteit een rol. De technische kwaliteit staat bij de gezamenlijke bezittingen in hoofdstuk 4 benoemd.

2.4 Juridische context

De gemeente is altijd in beeld als eigenaar van de gemeentegrond en de gemeentelijke gebouwen. En verantwoordelijk voor goed en veilig gebruik. Voor sommige onderdelen van de buitenruimte gelden landelijke regels en wetten, zoals de Wegenverkeerswet (voor wegen), de Wet Natuurbescherming, de Wet Markt en Overheid en de Wet milieubeheer (voor riolering). Dat mag geen beletsel zijn om als inwoner of ondernemer aan de slag te gaan in het publieke domein. Zo wordt zelfbeheer door bewoners steeds vanzelfsprekender. De inzet van de gemeente is om juridische hobbels te verlagen of te voorkomen.

2.5 Rentmeesterschap

We constateerden al eerder dat het instandhouden van voorzieningen geld kost. Veel geld. En dat het belangrijk is om te zorgen dat we zorgvuldig omgaan met de beschikbare middelen. Ook op de lange termijn. Het betekent dat we goed opletten dat daar waar onderhoud nodig is, dit ook op tijd wordt uitgevoerd. Uitstellen betekent immers dat de kosten van herstel onnodig toenemen. En dat is niet slim. Hout, staal, beton en asfalt verouderen nu eenmaal en te laat onderhouden kost meer geld dan op tijd onderhouden.

^[1] CROW is een onafhankelijk kenniscentrum voor infrastructuur, openbare ruimte, verkeer en vervoer en veiligheid.

3 Uitgangspunten voor de uitvoeringspraktijk

De visie geeft een beeld van de gewenste toekomst met prettige, toegankelijke en veilige plekken, die met aandacht zijn ingericht en worden onderhouden en beheerd. Om dat te bereiken hebben we uitgangspunten geformuleerd voor de inrichting en kwaliteit van de buitenruimte en de gebouwen. Je kunt het zien als spelregels die aansluiten bij de vraag van bewoners, ondernemers en bezoekers, nu én in de toekomst.

3.1 Dienstverlening

De gemeente streeft een hoogwaardige dienstverlening na. De gemeente doet er alles aan om de buitenruimte zo goed mogelijk te beheren, schoon en veilig te houden. Als inwoners iets opvalt in de omgeving waar de gemeente verantwoordelijk voor is, dan kunnen zij dit bij de gemeente melden. Denk bijvoorbeeld aan overhangend groen, losliggende tegels, een defecte verkeersinstallatie.

3.2 Participatie

We doen het samen. We dragen een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de openbare buiten- en binnenruimte. We betrekken de gebruikers van de ruimte bij de inrichting, het onderhoud en het beheer. De openbare buiten- en binnenruimte nodigt uit om elkaar te ontmoeten en activiteiten te ondernemen. We stimuleren zelfbeheer: beheer van de openbare buiten- en binnenruimte door en op initiatief van bewoners. Binnen afgesproken kaders kunnen bewoners naar eigen inzicht veel oppakken. Of het nu de adoptie is van groen, speelvoorzieningen, of straatmeubilair, het opzetten van een moestuin, het beheer van een dorps huis, of de organisatie van een buurtfeest en het tijdelijk benutten van lege ruimte.

3.3 Duurzaamheid

Duurzaamheid zit in ons DNA. We koersen op een circulaire economie. Bij het inrichten, onderhouden en beheren van de openbare buiten- en binnenruimte kijken we naar de mens, het milieu en de euro's: people, planet, profit. We kiezen voor toekomstbestendigheid in het besef dat we moeten anticiperen op klimaatveranderingen. We kopen duurzaam materiaal in.

3.4 Toegankelijkheid

We doen allemaal mee. De buitenruimte nodigt ertoe uit dat ook mensen met een beperking er gebruik van kunnen en willen maken. We stellen gebouwen beschikbaar voor wijk/buurtactiviteiten. We besteden aandacht aan routing en bewegwijzering voor bezoekers, recreanten en toeristen.

3.5 Veiligheid

We voelen ons veilig in de buitenruimte en de openbare gebouwen. Fysiek, sociaal en digitaal. Schoon en heel leiden tot veiligheid, er is voldoende licht, de materiaalkeuze en inrichting zijn veilig.

3.6 Leefbaarheid

Mensen voelen zich thuis in Gooise Meren. De buitenruimte in de verschillende gebieden/wijken wordt positief beleefd. De ruimte draagt bij aan het welzijn van mensen omdat het uitnodigt tot ontmoeten en bewegen. En omdat er geen of beperkt hinder is van geluid, geur, of fijnstof. De buitenruimte is een gezonde en veilige leefomgeving die inwoners als prettig ervaren, die uitnodigt tot gezond gedrag en waar de negatieve invloed op gezondheid en veiligheid zo klein mogelijk is. De ruimte is ook aantrekkelijk en aangenaam; de kunst in buitenruimte levert daar een bijdrage aan. De kwaliteit wordt bepaald door wat we er met elkaar van maken. Velen dragen bij aan de plus door in de buitenruimte zelf initiatief te ontplooiën. En door hun eigen tuin te vergroenen en daarmee bij te dragen aan de leefbaarheid van hun buurt.

3.7 Identiteit

De buitenruimte versterkt de unieke kwaliteiten van de kernen inclusief de buitenwijken en de buitengebieden. We houden bij de inrichting, het onderhoud en het beheer rekening met de specifieke gebieden, buurten en gebouwen.

We volgen of we in de praktijk werken volgens deze uitgangspunten. Worden de buitenruimte en de gebouwen bijvoorbeeld als toegankelijk ervaren? Vinden gebruikers dat hun stem voldoende doorklinkt? Is de kwaliteit op het juiste niveau? Binnen het netwerk van ondernemersverenigingen, bewonersplatforms, centrummanagement, de beweging Samen Sneller Duurzaam houden we ook een vinger aan de pols.

4 Uitvoeringsplan gezamenlijke bezittingen

In de vorige hoofdstukken is de visie op buitenruimte beschreven. Aan deze visie hebben we een plan gekoppeld voor de korte termijn om aan te geven hoe we de komende jaren in de vier kernen - inclusief de buitenwijken en de buitengebieden - samen verder aan de slag gaan. Dat plan beschrijven we in dit hoofdstuk. Het beschrijft hoe we invulling willen geven aan de visie, kijkend vanuit onze waardevolle gezamenlijke bezittingen: groen, speelruimte, sportaccommodaties, gebouwen, begraafplaatsen, wegen en straatmeubilair, verlichting en verkeersvoorzieningen, bouwwerken - zoals bruggen, tunnels, kades - water en riolering.

4.1 Groen

We bezitten in Gooise Meren circa 26.000 laanbomen, 137 plantenbakken, 2.700 m² heide, 223.800 m² sierbeplanting, vele parken, 49.000 m² bodembedekkers, 7.900 m² rozen, 288.800 m² bosplantsoen, 151.400 m² bos en hakhout, 9.600 m² vaste planten, 29.000 m² hagen, 550.000 m² gras en 850.000 m² kruidenrijke bermen.

Gooise Meren is groen.

Onder 'groen' verstaan we de samenhang tussen 'straatgroen' (bomen, heesters, gras), grotere groeneenheden (parken als 't Mouwtje, het Bilderdijkpark, Anna van Burenpark, de Brink) en de natuur- en landbouwgronden die grenzen aan de kernen. Groen is een kernkwaliteit van onze gemeente die we willen houden en het liefst willen versterken. Want een groene leefomgeving is essentieel voor de kwaliteit van gezondheid, het welbevinden van onze inwoners en de uitstraling van de kernen, de buitenwijken en de buitengebieden. Vooral buurtgroen heeft een positief effect op de sociale cohesie. Groen biedt structuur in ons gebied. Het verbinden van structuren is essentieel voor het versterken van de biodiversiteit. Bomen en ander groen hebben een functie in de beeldkwaliteit, luchtzuivering en klimaatbestendigheid en bepalen in hoge mate de natuurwaarde van ons gebied. Daarbij heeft groen een belangrijke rol in het opvangen van klimaat effecten, zoals hittestress, wateroverlast en verdroging. Bomen, lanen, parken en hakhoutwallen hebben bovendien cultuurhistorische waarde. In Naarden worden de historische wegen begeleid door bomen waarbij deze historie zichtbaar wordt. Ook de boomsoorten zijn hier anders dan op de 'nieuwe' wegen. We gaan voor een gevarieerd, gezond, duurzaam en veilig boom/groenbestand.

Groen betekent in Gooise Meren samen doen.

Bewoners en ondernemers zijn betrokken bij de inrichting of herinrichting en bij het onderhoud van het groen. Bijvoorbeeld door jaarlijks wilgen te knotten, boomspiegels te adopteren of hang-bloembakken te verzorgen. Daarnaast is zelfbeheer in opkomst waarbij bewoners zelf een stukje groen in hun omgeving onderhouden, dat wel voor iedereen toegankelijk blijft.

In straten waar de huizen geen voortuinen hebben, hebben sommige bewoners geveltuinen aangelegd: een strook planten tegen de gevel van de woning. Een enkele klimplant, stokroos, of zonnebloem maakt het straatbeeld al gezelliger. Geveltuinen hebben bovendien prettige bijeffecten. Zo zorgt

muurbeplanting voor warmte-isolatie in de winter en verkoeling in de zomer. En vangt het vooral op ooghoogte veel fijnstof af. We willen dit op meer plekken in de gemeente stimuleren.

In Nederland is de omgang met burgerparticipatie en maatschappelijke initiatieven voor gemeenten een steeds belangrijker thema. Gemeenten willen aansluiten bij de energie van de samenleving en zijn zich er steeds meer van bewust dat het 'Recht' in toenemende mate bij de samenleving en het individu ligt. Het Right to Challenge past binnen een dynamische samenleving waarin gemeenten zich realiseren dat bewoners waarde en kwaliteit aan diensten en hun leefomgeving toevoegen. Als gemeente Gooise Meren staan we open voor de kern van deze aanpak dat een groep (georganiseerde) bewoners taken kan overnemen als zij denken dat het anders, beter, slimmer en/of goedkoper kan. Het past in de beweging van steeds meer samen doen.

Samen doen betekent ook dat we dilemma's bespreken. Bijvoorbeeld rond bomen. Want het bomenbeheer levert in de praktijk namelijk de nodige strijd op. De gemeente heeft een meldsysteem en krijgt heel veel vragen om iets te doen aan bomen. Bijvoorbeeld omdat er pluisjes uit de bomen komen, de eikels deuken in autodaken veroorzaken, er te weinig licht in woningen valt. Tegelijkertijd hechten mensen grote waarde aan bomen en geven ze aan dat bomen prevaleren boven zonnepanelen of parkeerplaatsen.

Onze ambitie is om als groene gemeente nog groener te worden.

Bij de (her)inrichting letten we op groen. We stemmen onze beplanting zoveel mogelijk af op wat aantrekkelijk is voor de natuur. Bijen, vlinders, kevers, vogels, egels enzovoort. Alle soorten zijn belangrijk voor de biodiversiteit. Daarom bestrijden we alleen wat direct de gezondheid beïnvloedt. Zoals de eikenprocessierups, de reuzenberenklauw, essentakkensterfte en kastanjabloedingsziekte. Enige uitzondering hierop is de Japanse duizendknoop; deze soort is een bedreiging voor de biodiversiteit en gebouwen. We kopen plantmateriaal duurzaam in. Groene afvalstoffen worden als grondstoffen hergebruikt. Bij het onderhoud van groen en de openbare ruimte gebruiken we geen chemische bestrijdingsmiddelen.

We houden onze lijst met waardevolle bomen actueel. We voldoen aan onze zorgplicht voor bomen door ze eens in de vier jaar te laten onderzoeken. Bomen die een verhoogd risico opleveren, controleren wij jaarlijks. Drastische ingrepen in de kroon van een boom voeren we alleen uit als het voortbestaan van de boom wordt bedreigd omdat de habitat van de boom door zo'n ingreep wordt aangetast, de onderhoudskosten toenemen en de risico's voor de omgeving groter worden. Voor de veiligheid kronen we bomen boven onze openbare wegen voldoende hoog op. Ook overhangend groen controleren we jaarlijks. We houden een register bij van risico's die we tegenkomen tijdens het beheer en onderhoud van groen.

We maken zo veel mogelijk inwoners enthousiast om hun tuin te vergroenen. We zijn lid geworden van Operatie Steenbreek om samen stappen te zetten. We gaan breed communiceren om zoveel mogelijk mensen bewust te maken van het belang van vergroening. Te veel bestrating in de tuinen zorgt namelijk voor problemen tijdens hoosbuien en aanhoudende droogte, vermindert de biodiversiteit en zorgt voor opwarming van de kernen.

We gaan voor kwaliteit boven kwantiteit.

We gebruiken beelden en meetmethoden om de kwaliteit van de buitenruimte te meten en te beschrijven. De gewenste beeldkwaliteit is vastgelegd in een beeldkwaliteitsplan. Het groen beheren we in heel Gooise Meren op het niveau 'voldoende'. De Vesting Naarden, de Vesting Muiden, het centrum van Muiderberg en dat van Bussum beheren we op het niveau 'goed'. Het meten van de beeldkwaliteit gebeurt periodiek met behulp van een monitoringsplan, beeldbestekken en (bewoners)schouwen. Bewoners kunnen zelf het beheerniveau 'opplussen' door zelfbeheer.

Ook bij groen putten we uit het integraal handboek openbare ruimte, waarin per bezitting de technische eisen zijn opgenomen voor nieuwe ontwikkelingen. We streven bij bouwprojecten naar 'natuur inclusief bouwen', ter vergroting van de biodiversiteit. Als bestaande groenstructuren daarin meegenomen kunnen worden is dat een pluspunt. Bij reguliere vervangingen en herinrichting werken we waar mogelijk in afstemming met de andere bezittingen.

We geven honden de ruimte.

Ook honden zijn gebruikers van de buitenruimte. Er zijn losloopgebieden nodig, plekken waar honden zonder riem kunnen draven. Met bewoners bepalen we de gebieden die hiervoor worden aangewezen. Daarbij geldt dat deze niet mogen samenvallen met een Natura-2000 locatie. Ook de verkeersveiligheid mag niet in het gedrang komen.

We hebben oog voor ons groen cultuurhistorisch erfgoed.

We waarderen het gevarieerde landschappelijke groen en het groen cultuurhistorisch erfgoed in Gooise Meren, bijvoorbeeld hakhoutbos, heide, akkers op meenten, weilanden, zanderijen, zanderijvaarten. Van de unieke vestingen tot bijzondere woningbouw en van naoorlogse architectuur tot begraafplaatsen en parken zoals 't Mouwtje. We willen onderzoeken wat nodig is om deze bijzondere plekken te beheren zodat recht wordt gedaan aan hun historische waarde. Veel landschapselementen zoals knotbomen en hakhout danken hun bijzondere belang aan een historische beheervorm. Wij behouden met name boomsoorten die bepalend zijn voor het karakter van een wijk. Ook willen we het groene cultuurhistorische erfgoed waarderen en opnemen in de omgevingsvisie. Zo zorgen we ervoor dat bij ruimtelijke ontwikkelingen het groen cultuurhistorisch erfgoed meeweegt en als inspiratiebron gebruikt wordt.

Plan korte termijn

Nr.	Wat	Wanneer	Budget
1	Operatie Steenbreek: We gaan breed communiceren over het belang van vergroening. In 2018 start een bewustwordingscampagne. Verder wordt er een jaarkalender gemaakt met gezamenlijke acties met buurgemeenten (o.a. tegelinruilactie).	2018	Budget in begroting aanwezig
2	We visualiseren de groenstructuur van de gemeente en brengen de waardevolle elementen in beeld zodat we nog meer kunnen sturen op behoud van deze structuren.	2018/2019	Budget in begroting aanwezig
3	We zetten ons samen met inwoners in voor een gevarieerd, gezond, duurzaam en veilig boom/groenbestand.	2018 e.v.	Budget in begroting aanwezig
4	We communiceren over de mogelijkheid om bepaalde gemeentelijk (groen) taken zelf uit te voeren: Right to Challenge.	2018 e.v.	Budget in begroting aanwezig
5	We houden onze lijst met waardevolle bomen actueel en we controleren bomen door ze eens in de vier jaar te laten onderzoeken.	2018 e.v.	Budget in begroting aanwezig
6	We dagen bewoners uit om het beheerniveau 'op te plussen' door zelfbeheer.	2018 e.v.	Budget in begroting aanwezig
7	Met inwoners bepalen we de losloopgebieden voor honden.	2019	Perspectiefnota 2019
8	We hebben oog voor het groen cultuurhistorisch erfgoed en starten een pilot in 't Mouwtje. We willen met bewoners onderzoeken wat nodig is om deze bijzondere plek te beheren zodat recht wordt gedaan aan historische waarde.	2019	Perspectiefnota 2019

9	De gemeente vergroot de biodiversiteit en gaat extra bloembollen aanbrengen. Zo stimuleren we dat vogels, vlinders en kleine insecten zich steeds meer thuis voelen.	2019	Perspectiefnota 2019
10	We gaan de centra van de kernen en de stations in Gooise Meren op een goed niveau beheren, met name op de onderdelen groen en reiniging.	2019 e.v.	Perspectiefnota 2019

4.2 Ruimte om te spelen en te bewegen

Verspreid over de kernen bezitten we 168 formele en 10 informele speelplekken, 46 speelvelden met 464 toestellen, 8 skatevoorzieningen en 2 fitnesslocaties.

Spelen is belangrijk.

In Gooise Meren stimuleren we dat kinderen en jongeren vrij en zelfstandig van de buitenruimte gebruik maken. Want dat is belangrijk voor hun persoonlijke ontwikkeling. Het heeft te maken met bespeelbare ruimte, veilige routes tussen huis en voorzieningen die tot de verbeelding spreken. Ook ruimte in sociale zin is belangrijk: voelen kinderen, jongeren en volwassenen zich welkom, voelen zij zich veilig? Kinderen, jongeren, ouders en bewoners zijn betrokken bij de inrichting en het beheer van de speelruimte. Vrijwilligers helpen daar enthousiast aan mee. Met elkaar zien we erop toe dat iedereen kan spelen, ongeacht een beperking en ongeacht leeftijd. De Speeltuinbewijzer helpt ons daarbij.

De speelplekken houden we schoon, heel en veilig. We gebruiken duurzame materialen, zoals metaal, of inheems hout/robinia. De speeltoestellen laten we jaarlijks controleren door een expert van buiten. Bij het ontwerpen en inrichten van een speellocatie houden wij rekening met de directe omgeving waardoor die omgeving onderdeel wordt van de speelruimte. De inrichting moet de fantasie en creativiteit prikkelen en gebruikers uitdagen om te bewegen. Hierbij houden we rekening met de afschrijvingstermijn van 20 jaar. Bij de spreiding van speelgelegenheden streven wij naar de bespeelbaarheid van 3% van de gebieden die voor wonen zijn bestemd.

We streven naar speelplekken met een grote speelwaarde.

Zodat ze de fantasie en creativiteit meer prikkelen, kinderen er zelf hun spel kunnen bepalen. Zoals onze natuurspeelplaats Heidezicht. Tegelijkertijd moeten we rekening houden met een afschrijfstermijn. Met gebruikers bespreken we hoe we speelplaatsen uitdagend kunnen houden door de tijd heen, maar ook hoe de buitenruimte meer bespeelbaar wordt zonder direct speeltoestellen te plaatsen. Een bespeelbare buitenruimte is goed voor iedereen. Het maakt een buurt sterk en betrokken en daardoor aantrekkelijk en waardevol. Waar voldoende buitenruimte is voor spel, sport en ontmoeting, voelen kinderen en jongeren zich meer verantwoordelijk voor de ruimte. Waar zij kunnen spelen in een natuurlijke omgeving, ontwikkelen zij een gevoel van verbondenheid en verantwoordelijkheid voor de natuur.

We stimuleren het medegebruik van schoolpleinen.

Zowel de gemeente als de schoolbesturen staan positief tegenover een uitgebreid buitenschools programma. Ze zijn bereid te investeren in faciliteiten die meer beweging bij zowel de jeugd als volwassenen tot gevolg hebben. Gedacht wordt aan openbare schoolpleinen waar de kinderen ook buiten schooltijden kunnen spelen. Zo wordt het schoolplein een voorziening voor de wijk in plaats van enkel voor de school. Per locatie verkennen we waar de kansen hiervoor liggen.

We faciliteren volwassenen, met name senioren, om te bewegen in de buitenruimte.

Dat doen we onder meer door het wandelen en fietsen nog aantrekkelijker te maken. Met wandelommetjes en een fietsroutenetwerk. Aantrekkelijke bestemmingen is een van de speerpunten in onze economische visie: we gaan ervoor zorgen dat meer mensen onze natuur en historie beleven. Een nieuwe vorm van bewegen zijn de beweegtuinten. Zo'n beweegtuin is een stimulans om regelmatig, op een ongedwongen manier en met plezier te bewegen. Ook inwoners met lichamelijke klachten en

dementie kunnen meedoen. De oefeningen vertalen zich naar beter functioneren in het dagelijks leven en laten mensen zich zelfverzekerder voelen. De sociale impuls is minstens zo belangrijk: bewegen met elkaar. Buurtsportcoaches zijn beschikbaar om inwoners wegwijs te maken.

We blijven met bewoners in goed gesprek over het speel- en beweegvriendelijk maken van de omgeving. Waarbij we zien dat recreatie, ontspanning, vermaak en sport steeds meer met elkaar verweven raken.

We onderhouden onze speelplekken

De speelplekken worden op het niveau 'voldoende' onderhouden. Bewoners kunnen door zelfbeheer zorgen voor de plus in de beeldkwaliteit. Wij beheren als gemeente in principe alleen speelplekken en speeltoestellen die ons eigendom zijn. Speeltoestellen op schoolpleinen of andere semi-openbare locaties worden niet door ons onderhouden of gecontroleerd, tenzij hier specifieke overspraken over zijn gemaakt bij het openstellen van de betreffende locatie. De speelplekken moeten veilig, heel en schoon te zijn. Daarom laten we de speelplekken jaarlijks keuren door een onafhankelijke expert.

We gaan graag in gesprek.

We zien dat inwoners steeds vaker zelf speeltoestellen in de buitenruimte plaatsen. Dat kan gaan om trampolines, zandbakken, schommels in bomen, ijsbaantjes in een park of zelfs complete speeltoestellen. We gaan graag met deze inwoners in gesprek over de mogelijkheden om de bespeelbaarheid van hun woonomgeving te vergroten.

Plan korte termijn

Nr.	Wat	Wanneer	Budget
1	Spelen is belangrijk en gebeurt niet alleen op speellocaties met toestellen. Wij zetten in op een buitenruimte die nog veel meer benut wordt om te spelen. Daarom onderzoeken wij met bewoners de bespeelbaarheid van de openbare ruimte.	2018/2019	Perspectiefnota 2019
2	We maken op eenvoudige wijze digitaal inzichtelijk waar formele speellocaties zich bevinden in de gemeente.	2018 e.v.	Perspectiefnota 2019
3	We stimuleren samen met schoolbesturen het medegebruik van schoolpleinen. Per locatie wordt verkend waar de kansen hiervoor liggen, zie het Integraal Huisvestingsplan Gooise Meren .	2018 e.v.	Budget in begroting aanwezig
4.	We faciliteren volwassenen, met name senioren, om te bewegen in de buitenruimte. Buurtsportcoaches zijn hiervoor beschikbaar.	2018 e.v.	Budget in begroting aanwezig

4.3 Sportaccommodaties

We bezitten in Gooise Meren 2 zwembaden, 2 grote sporthallen, 16 sport- en gymzalen, 19 sportgrasvelden en 17,5 kunstgrasvelden.

Met 38 sportverenigingen is Gooise Meren een sportieve gemeente.

Zij bieden een breed aanbod aan sporten en sportmogelijkheden in zwembaden, sporthallen/gymzalen en diverse buitensportaccommodaties. Ook voor alle sportaccommodaties (binnen en buiten) en de sportieve buitenruimte zijn de uitgangspunten leidend van de visie buitenruimte:

- voldoende veilig;
- duurzaam ingericht. De bestaande sportaccommodaties zijn zo energiezuinig mogelijk. Als het haalbaar is, zorgen accommodaties zelf voor opwekking van duurzame energie. Bij nieuwbouw en renovatie worden richtlijnen meegenomen die de verduurzaming kunnen vergroten;
- met gebruikers samen opgepakt, zodat de voorzieningen uitnodigen om te sporten en te bewegen;
- toegankelijk voor iedereen; net als in onze buitenruimte kan iedereen in Gooise Meren terecht in de sportieve binnenruimten;
- van goede kwaliteit;
- passend bij de kernen.

In de Beweeg en Sportvisie zijn aanvullend drie uitgangspunten opgenomen.

1. De gemeente streeft naar voldoende (gemeentelijke) sportaccommodaties. We houden rekening met een goede spreiding over de kernen en de functie van een voorziening in de wijk, de kern en de regio. De voorzieningen voldoen qua veiligheid en kwaliteit aan de norm voor sportbeoefening op lokaal/regionaal niveau. We sluiten aan bij de richtlijnen van nationale sportbonden die zijn aangesloten bij NOC*NSF.
2. De gemeente Gooise Meren kiest ervoor de gemeentelijke sportaccommodaties op basis van een overeenkomst 'gelegenheid tot sportbeoefening' te exploiteren. Hierbij bestaat de mogelijkheid het beheer aan derden over te laten.
3. De exploitatie gebeurt op basis van een (meerjaren) onderhoudsplan, dat wordt afgestemd met de gebruikers. Alleen kleine onderhoudstaken kunnen uitbesteed worden.

De uitdaging is om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen.

De buitenruimte komt steeds meer in beeld als locatie voor sport, bewegen en actieve vormen van recreatie. Dat kan betekenen dat sportaccommodaties een andere rol gaan vervullen.

Plan korte termijn (zie oplegger Beweeg- en Sportvisie)

Nr.	Wat	Wanneer	Budget
1	We doen samen met de sportverenigingen onderzoek naar de exploitatie- en beheervorm voor de sportaccommodaties.	2018	Budget in begroting aanwezig
2	We werken het tarievenbeleid voor sportaccommodaties uit.	2018	Budget in begroting aanwezig
3	We stimuleren samen met buurtsportcoaches en sportverenigingen het medegebruik van sportvelden.	2018 e.v.	Budget in begroting aanwezig

4.4 Gebouwen

We bezitten in Gooise Meren 5 parkeergarages, 36 scholen (die sinds enkele jaren zelf verantwoordelijk zijn voor gebouwonderhoud) en 108 andere gebouwen met een maatschappelijke functie. Deze paragraaf gaat over het beheer en onderhoud van gebouwen. De visie op het gemeentelijk vastgoed wordt vastgelegd in het accommodatiebeleid.

Openbare gebouwen in soorten en maten.

We bezitten openbare gebouwen die voor het brede publiek toegankelijk zijn. Denk aan bibliotheek, gemeentehuis, buurthuis, parkeergarage, zwembad. Sommige openbare gebouwen zijn er voor een heel specifieke doelgroep, zoals scholen en kinderopvang. We hebben oog voor de schoonheid en het bijzondere karakter van monumentale en historische panden. We zorgen ervoor dat alle gebouwen een passende functie blijven vervullen, zodat er geen leegstand ontstaat.

We maken onze duurzaamheidsambities waar in het bestaande gemeentelijke vastgoed.

Onder meer door conditiemetingen uit te voeren en energielabels te optimaliseren. En door de biodiversiteit te bevorderen met groene daken en nestkasten. Vijf gebouwen zijn hiervoor een pilot in het kader van de beweging Samen Sneller Duurzaam. We streven bij de conditiemetingen naar een redelijke conditie. Bij energielabels streven we naar het hoogst haalbare; dat is maatwerk.

Toegankelijkheid is onze norm.

We vinden dat ruimtes, routes en objecten in openbare gebouwen gebruikt moeten kunnen worden door de mensen voor wie ze bestemd zijn. Aan het begin van en tijdens een bouw- of renovatieproces overleggen we met de omgeving, toekomstige gebruikers en mensen met een beperking om hun wensen in beeld te brengen. We monitoren het resultaat en sturen bij indien dit wenselijk is.

We zorgen voor veiligheid en gezondheid.

We werken binnen de wettelijke kaders voor onder andere brandveiligheid, Arbo en de bestrijding van asbest, legionella en ratten. We maken gebruikers bewust van maatregelen voor een gezond binnenklimaat, zoals bij scholen en kinderdagverblijven.

We stimuleren dat inwoners activiteiten ondernemen in de huiskamer van de buurt.

We staan open voor zelfbeheer en medegebruik van gebouwen, of ruimten daarbinnen en houden daarbij rekening met marktwerking (Wet Markt en Overheid). Als er dilemma's spelen, dan maken we dat bespreekbaar. Bijvoorbeeld als belangen dreigen te botsen.

Plan korte termijn

Nr.	Wat	Wanneer	Budget
1	We stellen energielabels vast van de gebouwen.	2018 e.v.	Voortgangsverslag 1 + Perspectiefnota 2019
2	We zorgen ervoor dat alle gebouwen een passende functie blijven vervullen, zodat er geen leegstand ontstaat.	2018 e.v.	Budget in begroting aanwezig
3	We stimuleren dat inwoners activiteiten ondernemen in de huiskamer van de buurt	2018 e.v.	Budget in begroting aanwezig

4	We stellen een asbestbeheerplan gebouwen op.	2018 e.v.	Voortgangsverslag 1 + Perspectiefnota 2019
5	We zorgen ervoor dat we achterstallig onderhoud inlopen.	2018-2022	Voortgangsverslag 1 + Perspectiefnota 2019
6	We meten de conditie van de openbare gebouwen.	2019 e.v.	Voortgangsverslag 1 + Perspectiefnota 2019

4.5 Begraafplaatsen

We bezitten in Gooise Meren 7 begraafplaatsen met meer dan 12.000 graven. Het gebied omvat in totaal 16,2 hectare.

Groene, monumentale oases.

Begraafplaatsen zijn meer dan een plek waar geliefden een laatste rustplaats hebben gevonden. Het zijn ook groene oases, plekken voor rust, bezinning en natuurbeleving. Waar bomen, bijzondere planten, mossen, kleine dieren en vogels goed gedijen. Het beheren, onderhouden en verzorgen doen we dan ook heel zorgvuldig. Bij aanschaf en gebruik van materialen en machines letten wij op de duurzaamheid. Een aantal vrijwilligers helpt mee om het gewenste onderhoudsniveau te kunnen behalen. We herstellen monumentale grafmonumenten, ook als de nabestaanden niet meer te achterhalen zijn.

Breder bekend maken.

We gaan onze begraafplaatsen meer in de etalage zetten. Dit doen we door mee te doen aan de Week van de Begraafplaats. Daarmee kan een breed publiek het bijzondere karakter van onze begraafplaatsen ervaren. Ook kunnen we de aula's voor andere doeleinden dan begraven benutten, zoals voor een lezing of een muzikuitvoering.

Iedere begraafplaats heeft zijn eigen specifieke kenmerken.

In het beheer zijn we hier zuinig op en proberen we de sterke kanten van iedere locatie te versterken. Het unieke karakter van elke begraafplaats blijft hierdoor behouden. De Oude Begraafplaats Naarden is bijvoorbeeld een erkend rijksmonument. Delen van verschillende andere begraafplaatsen zijn aangewezen als gemeentelijk monument. Begraafplaatsen vormen vaak het geschiedenisboek van de kern waar de begraafplaats gelegen is. Dit boek koesteren wij. Tegelijkertijd schrijven we aan een nieuw hoofdstuk door nieuwe uitvaartmogelijkheden toe te passen. We spelen op kleinschalige wijze in op trends en nieuwe ontwikkelingen zodat er voldoende te kiezen valt voor (toekomstige) gebruikers.

We zorgen dat mensen zich welkom voelen.

Een begraafplaats is niet alleen een plek waar verdriet en emoties overheersen, het is ook een plek om te herdenken. Binnen de context van iedere plek hebben mensen zelf de keus om verlies persoonlijk te herdenken en te verwerken, of om contact te leggen met mensen die soortgelijke emoties (h)erkennen. De begraafplaatsen hebben een verzorgde uitstraling. Op de begraafplaats zijn faciliteiten aanwezig die het verblijven aantrekkelijker maken, zoals parkmeubilair en gereedschap voor groenonderhoud. Wij zorgen ervoor dat de aula's bijdragen aan een goede herdenking waarbij mensen zich welkom voelen.

Oog en oor voor gebruikers.

We blijven met nabestaanden en uitvaartondernemers in gesprek over de gemeentelijke dienstverlening en de aantrekkelijkheid van de begraafplaatsen en de twee aula's. Het uitgangspunt van de begraafplaatsen is het vervullen van de (laatste) wens van overledenen en nabestaanden. We blijven continu monitoren of ons aanbod nog aansluit bij die wensen. Wij zijn bereikbaar en aanspreekbaar voor bezoekers van onze begraafplaatsen. Het is belangrijk dat de dienstverlening op alle begraafplaatsen en de begraafplaatsadministratie hetzelfde is en past bij het gewenste niveau van dienstverlening van Gooise Meren. De uitnodiging op alle begraafplaatsen moet zijn: "Wij zijn Gooise Meren en wij zijn er voor u".

We onderhouden en beheren onze begraafplaatsen goed.

Formeel is het onderhoudsniveau van de begraafplaatsen niet vastgesteld. In de praktijk beheren we de begraafplaatsen op het beeldkwaliteitsniveau goed. Door de inzet van vrijwilligers op enkele begraafplaatsen is het mogelijk dat het onderhoudsniveau op die begraafplaatsen (tijdelijk) hoger is. De oudere delen van de begraafplaatsen Bussum en Muiderberg worden extensief beheerd.

We houden trends en ontwikkelingen bij.

Wij voeren overleg met de stichtingen die voor onze begraafplaatsen actief zijn, uitvaartondernemers en vakcollega's. Wij houden trends en ontwikkelingen in de branche bij. Bij onderhoud, inrichting of herinrichting op de begraafplaatsen houden wij rekening met het oorspronkelijke ontwerp en de karakteristieken van de begraafplaats. Nieuwe uitvaartmogelijkheden moeten passen bij het karakter van de begraafplaats waar ze worden gerealiseerd, met aandacht voor de historie en voor de wensen van de gebruikers.

We willen de aula in Bussum aantrekkelijker maken.

Dat is noodzakelijk, omdat de aula als kil en onpersoonlijk wordt ervaren. De aula mist in de huidige vorm uitstraling. We willen dat mensen zich er welkom voelen en maken daarvoor gebruik van de ogen en oren van de gebruikers. We willen onderzoeken of de aula zo aangepast kan worden dat er meer natuurlijk daglicht binnenkomt. En andere kleuren kunnen zorgen voor een warmere sfeer. Gelijktijdig kunnen we het gebouw verduurzamen door het aanbrengen van zonnepanelen en/of een groen dak.

Plan korte termijn

Nr.	Wat	Wanneer	Budget
1	We zorgen dat bezoekers het prettig vinden om op de begraafplaats te verblijven. Wij realiseren daarom kleine servicepunten waar gereedschap, stoeltjes etc geleend kunnen worden voor bij het grafbezoek.	2018/2019	Perspectiefnota 2019
2	We willen de aula van begraafplaats Bussum aantrekkelijker maken, zodat bezoekers zich welkom voelen.	2018/2019	Perspectiefnota 2019
3	We doen mee aan de Week van de Begraafplaats.	2018 e.v.	Budget in begroting aanwezig

4.6 Wegen en straatmeubilair

Onze wegen beslaan een oppervlakte van 2.772.000 m²; 1.260.500 m² in Bussum, 1.053.500 m² in Naarden en 458.000 m² in Muiden en Muiderberg. We bezitten een veelheid aan straatmeubilair: bankjes, straatafvalbakken, paaltjes, abri's en fietsklemmen.

We werken volgens de landelijke richtlijnen.

Het kennisplatform CROW heeft richtlijnen opgesteld voor het inrichten, beheren en onderhouden van wegen en straatmeubilair. Ze gaan onder meer over veiligheid. Denk aan gladheidsbestrijding, de verkeersfunctie van de weg en daarmee de vormgeving (doorstromen of verblijven), voorzieningen om het verkeer te regelen, de inspectie van bruggen, etc. Ze gaan ook over toegankelijkheid. Denk bijvoorbeeld aan de stoepen. Vaak is het een combinatie. Zo hebben plantsoenbanken in combinatie met speelvoorzieningen, vijvers en gazons een maatschappelijke functie. We beheren en inspecteren conform de richtlijnen. Voor toegankelijkheid maken we gebruik van de Richtlijn Toegankelijkheid. We beheren de technische kwaliteit van de wegen op CROW kwaliteit: voldoende.

We stemmen de planning van werkzaamheden af.

We voegen soortgelijke projecten in dezelfde planperiode samen om een logische clustering van werkzaamheden te krijgen.

We werken aan de inrichting van onze wegen.

De inrichting van onze wegen is conform de principes van [Duurzaam Veilig Verkeer](#). Bij Duurzaam Veilig Verkeer gaat het om de integrale benadering van verkeersveiligheid: de drie pijlers mens, voertuig en infrastructuur worden gelijktijdig meegenomen. Waar nodig en mogelijk passen we geluidsarme wegverharding toe. Bij inrichting en beheer krijgen kwetsbare groepen - fietsers, voetgangers, mensen met een beperking - de hoogste prioriteit. We leggen bij voorkeur vrij liggende fietspaden aan van asphalt of beton. Ook zorgen we voor veilige oversteekplaatsen en werken we aan 'doorfietsroutes' in de kernen, buitenwijken en buitengebieden van Gooise Meren. We hebben aandacht voor de goede bevoorradingroutes van winkelcentra.

Het groen aan weerszijden van wegen vormt een onlosmakelijk onderdeel van de weg. Bij de inrichting van deze groenstroken speelt de verkeersveiligheid uiteraard een rol maar zeker langs de doorgaande structuren is het groen van groot belang voor veel planten- en diersoorten. Bij de keuze van bomen en planten wordt hier rekening mee gehouden. De berm van een weg worden waar mogelijk natuurlijk beheerd ter vergroting van de biodiversiteit.

Bij gladheidsbestrijding hanteren we de prioriteiten hoog en middel uit de richtlijnen en aanbevelingen van het kennisplatform. Wij strooien op de belangrijkste wegen en fietspaden. Verder stellen wij in de winterperiode strooizout beschikbaar voor de gladheidsbestrijding op stoepen door inwoners. Bij aanleg en herinrichting van wegen stemmen we alle functies van voorzieningen (zowel boven- als ondergronds) vanuit het ontwerp zo goed mogelijk op elkaar af, zodat deze goed te beheren zijn. Onze plannen richten zich op een zo functioneel mogelijk gebruik van de buitenruimte. In de dichtbebouwde kernen is vaak sprake van ruimtegebrek. Daardoor moeten we keuzes maken, waarbij we ons vooral laten leiden door de behoeften van de gebruikers.

We gaan voor een circulaire economie.

Bij de inrichting maken we gebruik van duurzame, onderhoudsvriendelijke materialen die recyclebaar zijn. Bij groot onderhoud en vervanging kiezen we voor materiaal dat hergebruikt kan worden. Bij herinrichting ontwerpen we onkruidwerend. Ook aan straatreiniging geven we een zo duurzaam mogelijke invulling. Onder meer door het wisselen van onkruidbestrijdingsmethoden en de inzet van duurzame machines. We onderzoeken de mogelijkheden van het 'oogsten van grondstoffen'. Op bijzondere locaties passen we materialen toe die het karakter van het gebied onderstrepen, denk bijvoorbeeld aan Naarden-Vesting en Muiden-Vesting. We stimuleren duurzame middelen van (openbaar) vervoer. We zorgen bijvoorbeeld voor schuilgelegenheden bij bushalteplaatsen en voor voldoende fietsenstallingen bij trein- of busstations. Bij de aanleg en herinrichting worden kosten voor onderhoud tijdens de levensduur meegewogen aan de hand van de LifeCycleCost-methode.

We doen het samen.

Gebruikers van de wegen en het straatmeubilair worden vanaf het begin betrokken bij (her)inrichting en vervanging. We bespreken dilemma's, voordat keuzes worden gemaakt. Bijvoorbeeld om een bankje te plaatsen, of juist weg te halen, of om vanuit duurzaamheid prioriteit te geven aan fietsers en voetgangers en niet aan de automobilist. We kijken naar andere mogelijkheden die de buitenruimte biedt. We bespreken met elkaar hoe we de verschillende functies van de buitenruimte slim en aantrekkelijk kunnen combineren (bijvoorbeeld Shared Space en Urban Design). Zodat we de kwaliteit van de buitenruimte voor gebruikers vergroten, zonder het gemotoriseerde verkeer te verdrijven. We staan open voor experimenten. Gebruikers van de ruimte vervullen een adviseursrol.

Jaarlijks ruimt de 'Bermbende' zwerfvuil op langs de wegen tijdens de Nationale Opschoonweek. Ook de 'troeptrimmers' dragen hun steentje bij aan het schoonhouden van de buitenruimte. We koesteren en bedanken inwoners die zich inzetten voor het schoon houden van de openbare ruimte.

We houden rekening met technologische ontwikkelingen.

In de nabije toekomst worden grote technologische ontwikkelingen verwacht. Internet of things speelt hierbij een hoofdrol. Slim gebruik van nieuwe technologie en open data biedt mogelijkheden om steden efficiënter en duurzamer in te richten. Dit verwerken we in ons Handboek Inrichting Openbare Ruimte. Bij renovatie van wegen houden wij bijvoorbeeld ondergronds extra ruimte vrij voor elektrische verbindingen.

Plan korte termijn

Nr.	Wat	Wanneer	Budget
1	We stellen strooizout beschikbaar voor gladheidsbestrijding door inwoners op stoepen.	2018 e.v.	Budget in begroting aanwezig
2	We breiden het Handboek Inrichting Openbare Ruimte uit met technologische ontwikkelingen.	2019	Budget in begroting aanwezig
3	We gaan de mogelijkheden onderzoeken om grondstoffen te oogsten uit straatafvalbakken.	2019 e.v.	Perspectiefnota 2019
4	We gaan de centra van de kernen en de stations in Gooise Meren op een goed niveau beheren, met name op de onderdelen groen en reiniging.	2019 e.v.	Perspectiefnota 2019

4.7 Verlichting en verkeersvoorzieningen

We bezitten in Gooise Meren 11.260 lichtmasten. Ze vertegenwoordigen een vervangingswaarde van €16.9 miljoen. De energiekosten bedragen jaarlijks zo'n €250.000. We regelen 11 kruispunten en 6 oversteekplaatsen met verkeerslichten. We hebben 3 doseerinstallaties bij Naarden Vesting en één dynamische afsluitinstallatie. Daarnaast bezitten wij diverse parkeerautomaten, verkeerstellers en mobiele apparatuur voor gedragsbeïnvloeding.

Voor veel gebruikers is verlichting in de buitenruimte vanzelfsprekend, het is er gewoon.

Weg- en straatverlichting, zoals lantaarnpalen in woongebieden en parken, is bijna onmisbaar na zonsondergang. De gemeente zorgt dat de verlichting goed functioneert en er verzorgd uitziet tegen een verantwoorde prijs. De gemeente biedt bij grotere herinrichtingstrajecten drie modellen aan, waaruit inwoners kunnen kiezen. Door het aantal modellen te beperken, wordt het beheer en onderhoud eenvoudiger. En de inkoop goedkoper en duurzamer.

Licht maakt onze omgeving zichtbaar en biedt ons oriëntatie.

Het oorspronkelijke doel om de verkeersveiligheid en veiligheid 'op straat' te verhogen, is altijd de basis van buitenverlichting. We controleren dan ook wekelijks en verhelpen storingen onmiddellijk. Maar ook de sfeer in de buitenruimte en de beleving ervan zijn gebaat bij goede verlichting. Bovendien heeft onze gemeente een enorme rijkdom aan historisch erfgoed. In onze kernen zetten we openbare verlichting ook in met een decoratief doel. Het ondersteunt en versterkt de schoonheid van specifieke locaties en gebouwen.

We zetten in op meer licht op maat.

Dat betekent verlichten op het juiste moment en op de juiste plaats; dus afstemming op locatie specifieke omstandigheden en behoeften. Waarbij geldt dat we zeer terughoudend zijn met verlichting met het oog op duurzaamheid. Ook voor de buitengebieden, veelal natuur, is licht op maat essentieel voor bescherming van flora en fauna. Tegelijkertijd hebben we bijzondere, historisch waardevolle verlichtingsobjecten in beheer. In aanvulling op de straatverlichting, zijn sommige gebouwen en objecten aangelicht. Dit valt onder de noemer gebiedsilluminatie. Het draagt bij aan de sfeer en beleving van het gebied bij inwoners, bezoekers en toeristen. Het heeft dus naast een veiligheidskant ook een economische kant: illuminatie maakt het aantrekkelijk om gebruik te maken van aanwezige voorzieningen als horeca en monumenten.

We zetten in op verdere verduurzaming.

Als we verlichting plaatsen en vervangen in de openbare ruimte, kijken we vanzelfsprekend naar duurzaamheid en energiebesparing. We letten erop dat verlichting niet onnodig brandt. In de ecologische structuur wordt de openbare verlichting geminimaliseerd. In de groenstructuren is het uitgangspunt om terughoudend met verlichting om te gaan. We zorgen dat ons energieverbruik drastisch vermindert. Ook in onze historische Vestingsteden vervangen we de traditionele verlichting door lampen met een zo laag mogelijk energieverbruik.

Voor verkeersregelininstallaties geldt de vanzelfsprekendheid dat ze er zijn en hun werk doen.

Ze zorgen ervoor dat op kruispunten veilig kan worden overgestoken en dat wachttijden worden beperkt. Daarmee wordt de capaciteit van de weg zo goed mogelijk benut. Ook in geval van storing of uitval moet verkeersafwikkeling mogelijk zijn. Wij zorgen daarom voor heldere voorrangsregels en een

duidelijke wegbelijning. In geval van een storing is het van groot belang voor de verkeersveiligheid dat deze zo snel mogelijk wordt verholpen. Daarom zijn alle installaties aangesloten op een verkeerscentrale. Zodra een storing wordt geconstateerd, gaan direct procedures lopen om de storingen binnen vastgestelde tijden op te lossen.

We doen veel moeite om storingen te voorkomen. We laten de verkeersinstallaties jaarlijks preventief controleren en elke vijf jaar op hun verkeerskundige werking. Via de verkeerscentrale worden hiertoe noodzakelijke gegevens verzameld. Als een installatie aangepast moet worden, nemen we de nieuwste technologische ontwikkelingen mee. Na afloop van de technische levensduur is vervanging geen automatisme. We bekijken eerst wat er nodig is voor de actuele verkeerssituatie.

We stimuleren veilig verkeersgedrag van fietsers, door zogenoemde 'wachttijdvoorspellers' toe te passen bij verkeerslichten. Fietsers rijden daardoor aantoonbaar minder vaak door rood licht.

Parkeerautomaten zijn noodzakelijke apparaten om parkeren te reguleren.

De parkeerautomaten dienen minimaal 10 jaar te functioneren en te worden aangepast aan toekomstige ontwikkelingen van betalingsmogelijkheden. Na afloop van de technische levensduur is vervanging geen automatisme. Er wordt altijd getoetst aan de actuele noodzaak.

Met verkeersstellers monitoren we verkeersstromen.

We meten verkeersstromen om twee redenen. We meten om de milieubelasting van het verkeer (geluidskaarten) in kaart te brengen. Dit is een wettelijke taak. En we gebruiken de verzamelde gegevens om toekomstige verkeersstromen te voorspellen. Zodat we weten welke wegen hoe hard slijten en we waar en wanneer onderhoud moeten plegen. Dit helpt ons om het vastgestelde kwaliteitsniveau te behouden. Wij gaan vaste telpunten op de hoofdwegen aanleggen, die door middel van een internetverbinding kunnen worden uitgelezen. Daarnaast hebben wij mobiele tellers in bezit om op actuele vragen in te kunnen spelen.

We vinden gedragsbeïnvloeding belangrijk.

Veiligheid in het verkeer wordt voor een groot deel bepaald door gedrag. Wij beïnvloeden het verkeersgedrag o.a. door het inzetten van mobiele snelheid-displays. De displays tonen de actueel gemeten snelheid. Automobilisten houden zich daardoor aantoonbaar beter aan de maximumsnelheid. Daarnaast verzamelen we met de displays gemeten rijsnelheden. Deze gegevens laten zien waar structureel te snel wordt gereden. Zo weten we waar we aanvullende maatregelen moeten overwegen. De displays worden in overleg met o.a. buurtplatforms roulerend ingezet in diverse plekken in de buitenruimte.

We stimuleren elektrisch rijden en fietsen.

Het stimuleren van elektrisch rijden en fietsen past in het duurzaamheidsbeleid van de gemeente Gooise Meren. Door elektrisch te rijden dragen automobilisten en fietsers bij aan een schonere en stillere omgeving. De verwachting is dat steeds meer autobezitters de komende jaren zullen overstappen naar een elektrische auto. Dat geldt ook voor de elektrische fiets.

Plan korte termijn

Nr.	Wat	Wanneer	Budget
1	We evalueren verkeerskundig de verkeersregelinstallaties en koppelen aan centrale provincie Noord Holland	2018 e.v.	Budget in begroting aanwezig
2	We stimuleren veilig verkeersgedrag van fietsers, door zogenoemde 'wachttijdvoorspellers' toe te passen bij verkeerslichten.	2018 e.v.	Budget in begroting aanwezig
3	Wij beïnvloeden het verkeersgedrag o.a. door het inzetten van mobiele snelheid-displays.	2018 e.v.	Budget in begroting aanwezig

4	We leggen vaste verkeerpunten op de hoofdwegen aan om verkeerstromen te meten.	2018/2019	Budget in begroting aanwezig
4	We werken aan oplaadpleinen voor elektrische auto's.	2019	Perspectiefnota 2019

4.8 Bouwwerken: bruggen, tunnels, kades

We bezitten in Gooise Meren 69 bouwwerken (civiele kunstwerken) met een geschatte vervangingswaarde van zo'n €35 miljoen. Het gaat om bouwwerken gemaakt van metselwerk, beton, hout, staal of kunststof. Zoals bruggen, viaducten, tunnels, steigers, kademuren, fonteinen en damwanden. Met name in Naarden en Muiden zijn beweegbare en vaste bruggen, tunnels, steigers, kademuren en damwanden aanwezig. In Bussum is dit veel minder het geval.

We sturen op instandhouding van de voorzieningen.

Deze bouwwerken kunnen rotten, verzakken en/of scheuren. We kijken naar het gewenste gebruik, de onderhoudstoestand, de functionele eisen en de mogelijkheid om deze bouwwerken in stand te houden. Het kernbegrip is het garanderen van veiligheid voor de gebruiker. Elke categorie van bouwwerken heeft een eigen veiligheidsnorm en een eigen functie. Daarom wordt elk object 'op maat' beheerd om deze veiligheid te waarborgen. We laten de bouwwerken regelmatig inspecteren. We zorgen dat alle bouwwerken van voldoende tot uitstekende kwaliteit zijn.

We bespreken samen de dilemma's.

Als een brug, tunnel of kade van onvoldoende kwaliteit is of dreigt te worden, gaan we met gebruikers, belanghebbenden en andere stakeholders in overleg over de aanpak. Zo krijgen we inzicht in de verschillende belangen en kunnen we tot een zorgvuldig besluit komen. De Hakkelaarsbrug tussen Muiden/Muiderberg is hiervan een voorbeeld. Deze brug is in slechte staat en dient op redelijk korte termijn te worden gerestaureerd of te worden vervangen. Deze brug is enerzijds een 'historische' brug en ligt anderzijds op een belangrijk knooppunt van wegen.

Plan korte termijn

Nr.	Wat	Wanneer	Budget
1	We gaan de Hakkelaarsbrug in Muiden/Muiderberg aanpakken.	2019	Perspectiefnota 2019

4.9 Water

We bezitten in Gooise Meren vele beschoeiingen (om oevers en waterkanten te beschermen), meer dan 50 stuwen, meer dan 400 duikers (constructie om watergangen met elkaar te verbinden), 4 stranden, een aantal vijvers en (vis)steigers.

Water speelt in onze gemeente een voorname rol; we heten niet voor niets Gooise Meren.

De gemeente draagt bij aan schoon en helder water, aan het zorgen voor droge voeten en aan het zorgen voor een goede leefomgeving. Samen met onze partners Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht en Waternet hechten we grote waarde aan de rol die water speelt binnen onze gemeente. Ons watersysteem moet veilig zijn, ruim, robuust en ecologisch gezond. Zodat het geschikt is voor aanvoer, afvoer en berging van (regen)water. En zodat planten- en diersoorten er kunnen leven. Oevers zijn belangrijk om te voorkomen dat watergangen smaller of ondieper worden door dichtslibben. Diepte is nodig om (overtollig) water af te voeren en voor het vaarverkeer. Daarom zorgen wij voor goede beschoeiingen. We doen dat zoveel mogelijk op een natuurvriendelijke manier, om bij te dragen aan de biodiversiteit.

We benutten de waterkansen.

We willen het op alle fronten beter doen: waterkwaliteit en -kwantiteit, waterrecreatie, beleving van water, beheer en onderhoud. Dit doen we bijvoorbeeld door de aanleg van natuurvriendelijke oevers, infiltratie van regenwater in de bodem, gebruik van duurzame bouwmaterialen, realisatie van recreatieve voorzieningen. Het versterken en vernieuwen van de waterrecreatie is een speerpunt. Daarbij gaat het om de cultuurhistorische beleving van en vanaf het water zoals zanderijsloten, wielen bij Muiderberg en de vestinggrachten. Bij aanleg en onderhoud combineren we slim. Zo kunnen we bij grote rioleringsvervangingen combinaties maken met andere verbeteringen aan het watersysteem, zoals de aanleg van natuurvriendelijke oevers. En zo herstellen we in Muiden het oude slotenpatroon nu de oude A1 wordt verlegd.

Plan korte termijn

Nr.	Wat	Wanneer	Budget
1	We benutten de waterkansen. Zie speerpunt 3 van Economische visie: Waterfront Gooise Meren .	2018 e.v.	Verschilt per project
2	We zorgen voor goede beschoeiingen.	2018 e.v.	Budget in begroting aanwezig
2	We passen het Handboek Stedelijk Oppervlaktewater aan.	2019	Perspectiefnota 2019

4.10 Riolering

Het openbare rioolstelsel in heel Nederland is bijna 110.000 kilometer lang. In Gooise Meren gaat het om zo'n 270 kilometer, onderverdeeld in gemengde-, gescheiden-, drainage-, druk- en infiltratieriolering.

De gemeente heeft de wettelijke verantwoordelijkheid (zorgplicht) voor drie watertaken:

1. inzamelen en transporteren van stedelijk afvalwater (Wet milieu);
2. inzamelen en verwerken van afvloeiend hemelwater (Waterwet);
3. nemen van grondwatermaatregelen in openbaar gebied.

De doelen van deze watertaken zijn: het beschermen van de volksgezondheid, het bijdragen aan schoon en helder water, het zorgen voor droge voeten en het zorgen voor een goede leefomgeving.

Het zit onder de grond en is voor iedereen van zeer grote waarde.

Riolering is het geheel van voorzieningen voor stedelijk afvalwater, afvloeiend hemelwater en grondwater. Het stelsel moet goed werken om de volksgezondheid en het milieu te beschermen. De doelstelling 'droge voeten' betekent dat we inspelen op de toename van neerslag door de klimaatverandering: regenbuiten worden korter en heviger. Dat kan leiden tot overlast. We nemen passende duurzame maatregelen om wateroverlast te voorkomen. Riolering speelt een cruciale rol in de maatschappelijke opgave rond klimaatadaptatie.

De gemeente is wettelijk verplicht om een verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan op te stellen.

In overleg met het waterschap en de provincie. In het nieuwe rioleringsplan voor 2018-2022 'Van klimaatbewust naar klimaatrobust' gaan we kansen benutten voor waterberging en nieuwe afkoppel/infiltratiemogelijkheden van overtollig hemelwater. We houden rekening met duurzaamheidsaspecten, zoals het verlagen van de emissie vanuit de riolering naar het oppervlaktewater en het verlengen van de restlevensduur van bestaande riolering.

We werken met een rioolbeheersysteem.

Het rioolbeheersysteem omvat de technische gegevens van alle riolering. Daarin is bijvoorbeeld vastgelegd van welk materiaal de riolering is gemaakt, welke lengte het heeft en in welk jaar het is aangelegd. En de technische levensduur: de periode waarna het riool theoretisch vervangen zou moeten worden. We voeren ieder jaar inspecties uit om te bepalen of een riool vervangen moet worden. Daarnaast monitoren we het grondwater en het riool-overstorten. Zo kunnen we advies geven over benodigde ontwateringsdiepte bij bouwprojecten en krijgen we inzicht in gebieden met grondwater onder- en overlast.

We maken werk met werk.

We vervangen riolen doorgaans bij de herinrichting van een wijk of gebied. Omdat bij rioolvervangings de weg moet worden opgebroken, is het kostentechnisch interessant om werk met werk te maken en tegelijk met de rioolvervangings ook wegen en groen mee te nemen in de vervangings.

We doen het samen.

In stedelijk gebied valt veel water op daken en verhardingen. Als de riolering vol zit kan het water op straat of, nog erger, in de huizen terecht komen. De riolering kan het vele water van hevige buien niet aan. Met maatregelen wil de gemeente hevige neerslag gecontroleerd bovengronds opvangen en lokaal verwerken. Een groot deel van de gemeente is particulier terrein. Daarom is hulp van inwoners

nodig. We gaan inwoners daarom actief betrekken bij het voorkomen van wateroverlast. Zij kunnen door maatregelen in hun tuin een belangrijke bijdrage leveren aan droge voeten.

Plan korte termijn

Nr.	Wat	Wanneer	Budget
1	We gaan bewoners stimuleren om tuinen te ontharden, groene daken aan te leggen, een regenton te plaatsen en/of af te koppelen.	2018 e.v.	Budget in begroting aanwezig
2	We gaan inwoners informeren over klimaatverandering, klimaatbestendig bouwen en inrichtingen.	2018 e.v.	Budget in begroting aanwezig